

II. ULUSLARARASI HACI BAYRAM-I VELİ SEMPOZYUMU (03-04 MAYIS 2017, ANKARA)

Ahmet VURAL*

Türkiye Cumhuriyeti Cumhurbaşkanlığı himayelerinde, Kalem Vakfı ve Kalem Eğitim Kültür Akademi Derneği'nin bilimsel etkinlikleri çerçevesinde düzenlenen "II. Uluslararası Hacı Bayram-ı Veli Sempozyumu"; Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu (TRT), Ankara Kalkınma Ajansı, Ankara Büyükşehir Belediyesi, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Türk Dil Kurumu (TDK), Anadolu Ajansı, HİSAR, HAY-DER, MÜSİAD Ankara, Türk Tarih Kurumu, Ankara Ticaret Odası (ATO), Muradiye Mezunları Derneği ve Türkiye Diyanet Vakfı (TDV) gibi kurum ve kuruluşlar tarafından desteklenerek 03-04 Mayıs 2017 tarihleri arasında Ankara TOBB konferans salonunda düzenlendi. Sempozyuma katılım gerek akademisyenler düzeyinde gerek izleyiciler açısından son derece yoğunlu. Seksenine yakın bildirinin sunulduğu sempozyuma, yaklaşık yüz civarında akademisyen katıldı. Mısır, Azerbaycan, Fas, Karadağ ve Bosna Hersek gibi çeşitli ülkelerdeki üniversitelerden de çok sayıda bilim adamı sempozyuma iştirak etti.

II. Uluslararası Hacı Bayram-ı Veli Sempozyumu'nda, toplam on altı oturumda sunulan bildiriler ile Hacı Bayram-ı Veli, pek çok yönden ele alınmıştır. Aynı zamanda Ankara'nın manevî coğrafyası ve manevî şahsiyetleri de bu sempozyuma konu olmuştur.

Sempozyumun ilk günü (03 Mayıs 2017) Ankara gezisi ile başladı. Öğleye kadar süren gezi, akabinde bir yemek programı ile sona erdi. Öğleden sonra Prof. Dr. Vahit Göktaş'ın oturum başkanlığında, Uluslararası Tecdid Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Cemal Abdülsettar ve Yrd. Doç. Dr. Mustafa Tatçı'nın sunumlarıyla bir açılış oturumu gerçekleştirildi. Prof. Dr. Cemal Abdülsettar, tasavvufun önemine dair bir konuşma yaptı. Yrd. Doç. Dr. Mustafa Tatçı ise Somuncu Baba ve Hacı Bayram Veli ilişkisine değindi. Ankara'da Hacı Bayram Veli ile ilgili daha çok projelere imza atılması gerektiğine özellikle vurgu yaptı. Örneğin bir okula Hacı Bayram-ı Veli isminin verilmesi gerektiğine, Hacı Bayram-ı Veli hakkında TRT'de yayınlanan Yunus Emre dizisi gibi bir dizi veya film çekilmesinin Hacı Bayram-ı Veli'nin daha çok tanınmasına ve fikirlerinin yaşatılmasına katkı sağlayacağına işaret etti. Açılış oturumun ardından ara verilmeden tebliğlerin sunulacağı oturumlara geçildi.

Tebliğlerin sunulduğu oturumlar saat 14.00'te eş zamanlı olarak Akşemseddin Salonu, Eşrefoğlu Rûmî Salonu, Molla Zeyrek Salonu ve Bünyamin Ayaşî Salonu olmak üzere toplam dört farklı salonda başladı.

Akşemseddin Salonu'nda icra edilen birinci oturumun başkanlığını Ankara Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri Doç. Dr. Asım Balcı

---

* Araştırma Görevlisi, Gümüşhane Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Tasavvuf ABD, (ahmetvural.tasavvuf@hotmail.com)

II. Uluslararası Hacı Bayram-ı Veli Sempozyumu

gerçekleştirdi. Bu oturumda sağlık sorunları ile sempozyuma katılamayan Prof. Dr. Ethem Cebecioğlu'nun "Amelî Eğitim Açısından Hacı Bayram-ı Velî'de "Mürîd" Kavramının Değeri" başlıklı tebliği, Yrd. Doç. Dr. Muhammed Ali Yıldız tarafından sunuldu. Prof. Dr. İsa Çelik'in tebliğ konusu "Hacı Bayram-ı Velî'nin Yaşadığı Dönemde Tasavvufî Hayata Genel Bir Bakış" idi. Bu tebliğ de Yrd. Doç. Dr. Birol Yıldırım tarafından takdim edildi. Yrd. Doç. Dr. Hamdi Kızıler, "Hacı Bayram-ı Velî'de Marifet Düşüncesi" adlı tebliği ile Hacı Bayram-ı Velî'nin marifet konusundaki duygu ve düşüncelerini aktardı. Yrd. Doç. Dr. Halim Gül, "Hacı Bayram-ı Velî'nin Düşüncesinde İnsan-ı Kâmil" isimli tebliği ile Hacı Bayram-ı Velî'nin insana bakışını, daha özel manada insan-ı kâmil anlayışını değerlendirdi. Diğer bir tebliğ de Yrd. Doç. Dr. Öncel Demirdaş ve Arş. Gör. Harun Alkan tarafından hazırlanan "Hacı Bayram-ı Velî'de Dünya Algısı" idi.

Eşrefoğlu Rûmî Salonu'nda gerçekleştirilen ikinci oturumun başkanlığını Prof. Dr. Ramazan Muslu yaptı. Oturumda tebliğ sunan akademisyenler ve tebliğ konuları sırasıyla şu şekildedir: Cafer Durmuş, "Tanzimat'tan Cumhuriyete Hacı Bayram-ı Velî Dergâhı Vakfı'nda Yapılan Görev (Cihet) Tevcihlerinin Değerlendirilmesi"; Yrd. Doç. Dr. Süleyman Narol, "Hacı Bayram Velî'nin Nasihatlerinin Kur'ânî Temelleri"; Yrd. Doç. Dr. Melek Dikmen, "İsmail Sadık Kemal Paşa'nın Kaleminden Hacı Bayram-ı Velî"; Yrd. Doç. Dr. Muhammed Ali Yazıcıbaşı ve Arş. Gör. Vahdettin Şimşek, "Hacı Bayram-ı Velî'nin Şiir ve Menkıbelerinde Değer Eğitimi"; Abdülkerim Erdoğan, "Şehr-i Bayram Ankara".

Üçüncü oturum, Dr. Mustafa Prıyaça başkanlığında Molla Zeyrek Salonu'nda yapıldı. Oturum, Prof. Dr. Seyfettin Erşahin'in "Devlet-Dergâh İlişkileri: Hacı Bayram Veli Dergâhı- Akkoyunlu İlişkileri Örneği" tebliği ile başladı. Yrd. Doç. Dr. Sıtkı Tazık "Hacı Bayram-ı Velî'ye Ait "İlâhî Zikir" Adlı Şiirin Yapısal Yönden Değerlendirilmesi" başlıklı tebliği ile bu şiiri geleneksel şerh yöntemi yerine farklı yöntemlerle çözümleme yoluna gitti. Söz konusu ilâhînin anlam bakımından olduğu kadar dil ve ahenk itibarıyla da önem arz ettiğini vurguladı. Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Demir ve Öğr. Gör. Tunay Karakök işbirliği ile hazırlanan "Bir Bizans İmparatoru İle Hacı Bayram-ı Velî'nin Münasebetleri Üzerine" adlı bildiride de II. Manuel Paleologos (1391-1425) ve Hacı Bayram-ı Velî ilişkileri ele alındı. Bu oturumun son tebliği de Dr. Duygu İlkhan Söylemez'in "Hacı Bayram-ı Velî Camisinin Mihrap ve Minber Süslemeleri" isimli bildirisi idi. Söylemez, görsel materyalleri kullanarak Hacı Bayram-ı Velî Camisindeki mihrap ve minber süslemelerini, sanat tarihi açısından açıklayarak değerlendirmesini yaptı.

Saat 14.00'te başlayan oturumların dördüncüsü Bünyamin Ayaşî Salonu'nda Prof. Dr. Mustafa Aşkar'ın oturum başkanlığında gerçekleştirildi. Bu oturumda da Prof. Dr. Ahmet Taşğın ve Doç. Dr. Murat Abzhalov- Saltanat Assanova'nın hazırlamış olduğu "Erdebil Tekkesinin Rum'daki Temsilcilerinden Hacı Bayram-ı Velî ve Erdebil Tekkesinde Ayrışma" tebliği Azerbaycan'dan katılan Saltanat Assanova hanımefendi sundu. Yrd. Doç. Dr. Ramazan Ata, "Osmanlıya Karşı Hacı Bayram Veli ve Somuncu Baba'nın

Tutumu" tebliği ile Osmanlı Devleti'nin Anadolu ve Balkanlar'da yayılma istidadı gösterdiği bu devirde, Somuncu Baba ve Hacı Bayram-ı Velî'nin rolüne dikkat çekti. Yrd. Doç. Dr. Arif Demir'in, Hacı Bayram-ı Velî'nin yaşadığı dönemde musiki hareketlilik üzerinde devlet adamlarının katkılarına değindiği bildirisinin başlığı "Hacı Bayram-ı Veli Dönemi Müzikal Hareketlilikte Padişah-Devlet İlişkisi" idi. Oturumdaki diğer tebliğler de Yrd. Doç. Dr. M. Salim Güven'in "Osmanlı Devlet Teşkilatında Görev Yapmış Bayramiyye Mensupları" ve Emre Çalışkan'ın "Hacı Bayram Veli ve Bayramiliğin Osmanlı İmparatorluğu'nda Siyaset ve Devlet Yönetimine Etkisi" isimli bildirileridir.

Her konuşmacıya yirmi dakika süre tanınan ve eş zamanlı dört farklı salonda gerçekleşen oturumlar 15.30-16.00 sularında tamamlandı. Takriben otuz dakikalık bir çay-kahve arası verildi. Bu arada da yine yurtiçi ve yurt dışından gelen akademisyenler birbirleri ile tanışma ve ilmi konularda istişare etme fırsatı yakaladı. Çay-kahve arasından sonra ikinci oturumlara geçildi. Oturumlar yine dört salonda eş zamanlı olarak başladı.

Akşemseddin Salonu'ndaki beşinci oturumun başkanlığını Karadağ Müftüsü Rifat Fezzi yürüttü. Oturumda Prof. Dr. Necdet Tosun Hacı Bayram Velî'nin çadır menkıbesi ve çeşitli menkıbelerden yola çıkarak müridin imtihan edilmesine örnekler sundu. Müridleri imtihan etmek için onlara dînen yasak (haram) olan bir şeyin teklif edilmesinin doğru olmadığını, böyle bir anlayışın, din istismarcılarının işine yarayacağını özellikle ifade etti. Prof. Dr. Muhittin Eliaçık, "Şeyhülislâm Seyyid Fezzullah Efendi'nin Hacı Bayram-ı Velî'nin Beyitlerine Yazdığı Şerh Risâlesi" adlı tebliğini sundu. Yrd. Doç. Dr. Adem Çatak, "Hacı Bayram Velî'nin Hulefasından Şeyhî ve Şeyhî Bibliyografyası" isimli bildirisini ile Hacı Bayram-ı Velî'nin halifelerinden "Şeyhî" mahlaslı Yusuf Sinan'ın hayatını ve eserlerini tanıttı. Şiirlerinden örnekler vererek tasavvufî düşüncesine dair çıkarımlarda bulundu. Oturumdaki diğer tebliğler ise; Doç. Dr. Süleyman Solmaz'a ait "Eşrefoğlu Rûmî'nin Şiirlerinde Tevhid Akidesi" ve Yrd. Doç. Dr. Musa Kaval'ın "Hacı Bayram-ı Velî'nin Şiirlerinde Mâ'rifet-i Nefs Düşüncesi'nden Vuslat'a Seyir" isimli bildirileriydi.

Eşrefoğlu Rumî Salonu'nda gerçekleşen altıncı oturumun başkanı Prof. Dr. Zülfikar Güngör idi. Prof. Dr. Süleyman Derin'in tebliği "Hacı Bayram Velî'nin Damadı Eşrefoğlu'nda Nefsin Terbiye Metodları" adlı konu üzerinedi. Sempozyuma katılmayan Prof. Dr. Kadir Özköse'nin "Bayramiyye Şeyhi Hâşimî Emir Osman'ın Varlık Tasavvuru" bildirisini Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi son sınıf öğrencilerinden Mehmet Ali Yasak tarafından okundu. Prof. Dr. Ahmet Cahid Haksever "Safeviyye ve Etkisi" başlıklı bildirisini sundu. Azerbaycan'dan katılan Doç. Dr. Huraman Qummatova "Bayramiliğin İdeya Kaynağında Safeviyye Tarikatı" tebliğini; Doç. Dr. Vecihi Sönmez ise "Hacı Bayram-ı Velî ve Bayramiyye Ekolünün Anadolu'ya Etkisi" konu başlıklı bildirisini sundu.

Doç. Dr. Fatma Ahsen Turan'ın oturum başkanlığı yaptığı yedinci oturum, Molla Zeyrek Salonu'nda gerçekleşti. Bu oturumdaki tebliğler ise şunlardır: Prof. Dr. Ali Erol, "Dil Mûsikisi Açısından Hacı Bayram-ı Veli ve Yunus Emre Şiirleri Arasında Karşılaştırmalı İnceleme"; Yrd. Doç. Dr.

II. Uluslararası Hacı Bayram-ı Veli Sempozyumu

Muhammed Ali Yıldız, "Tuhfetü'l-Mücâhidîn ve Behçetü'z-Zakirîn'deki Hacı Bayram-ı Velî ve Akşemseddin'in Biyografileri"; Yrd. Doç. Dr. Hafel Alyounes, "اق شمس الدين ورسالته في ذكر الله" (Akşemseddin ve Zikir Risâlesi).

Bünyamin Ayaşî Salonu'nda yapılan sekizinci oturumun başkanlığını da Prof. Dr. İsmail Hakkı Ünal yürüttü. Bu salonda sunulan tebliğler de şunlardır: Prof. Dr. Mehmet Akkuş, "Abidin Paşa ve Kaside-i Bürde Şerhi"; Prof. Dr. İsa Çelik ve Yrd. Doç. Dr. Birol Yıldırım, "Âbidin Paşa'nın Mesnevî Şerhi ve Tasavvufî Düşünceleri"; Yrd. Doç. Dr. Halit Boz, "Rûhu'l-Beyân Tefsirinde Hacı Bayram Velî ve Bayramiyye Tarikatı".

İlk gün sekiz oturumda sunulan tebliğler takriben 18.00 gibi sona erdi. Sempozyum programı Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM) ziyareti ile devam etti. Ziyarete, katılımcılara Nevşehir Milletvekili Mustafa Açıkgöz ve TBMM'den bir rehber eşlik etti. 15 Temmuz hain darbe girişiminde "Gazi Meclis" unvanı alan TBMM'ye gerçekleştirilen saldırıların izleri yerinde müşahede edildi. Genel kuruldaki oturuma katılarak vekillerin çalışmaları izlendi. Sonrasında Meclis'te katılımcılara yemek ikram edildi. Hatıra fotoğrafı ile ziyaret sona erdi.

Protokolün katıldığı II. Uluslararası Hacı Bayram-ı Velî Sempozyumu'nun açılış töreni, çeşitli sebeplerden ötürü sempozyumun ikinci günü 4 Mayıs 2017 tarihinde saat 10.00'da Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Konferans Salonu'nda gerçekleştirildi. Programa Prof. Dr. Numan Kurtulmuş, eşi Prof. Dr. Sevgi Kurtulmuş, Sayıştay Başkanı Seyit Ahmet Baş, Ankara Valisi Ercan Topaca, Nevşehir Milletvekili Mustafa Açıkgöz, Vali Yardımcısı Fatih Ahmet Kurt'un yanı sıra çok sayıda bürokrat, yerli ve yabancı akademisyenler ve öğrenciler katıldı.

Açılış programı, Hacı Bayram-ı Velî Camii Baş İmam Hatibi Ahmet Karalı'nın Kur'an tilaveti ile başladı. Törende sırasıyla Kalem Vakfı Başkanı Musa Şahin, Ankara Valisi Ercan Topaca ve Başbakan Yardımcısı Numan Kurtulmuş birer konuşma yaptılar. Prof. Dr. Numan Kurtulmuş, "günlük hayattaki bunalımlardan kaçıp sığınılan ender yerlerden birisinin Hacı Bayram-ı Veli olduğunu belirterek, "Sadece vatandaşlarımız şehrin dışından ziyaret etmek için gelmiyor. Aynı zamanda bu şehirde bulunanlar, gidip ruhen sakinet bulmak istedikleri dönemlerde Hacı Bayram-ı Velî'nin huzuruna gidiyor. Orada Allah'a sığınıyor. Hacı Bayram-ı Velî milletimiz için, bizler için de bir sığınma mekânıdır, arınma mekânıdır. Bu anlamda dualarımızın inşallah kabul edildiğine inandığımız mekânlardan birisidir" diye konuştu. Kurtulmuş, konuşmasında iki ana konu üzerinde durdu. Bunlardan birincisi "bilmek" meselesi, ikincisi de bu topraklarda, Anadolu ve Rumeli topraklarında asırlar boyunca bu coğrafyaya hayat veren "irfan" geleneği hakkında idi. Kurtulmuş konuşmasına şu şekilde devam etti: "Bugün dünyada da insanlık belki bilgiye en fazla sahip olduğu dönemlerden birisini yaşıyor. Bu kadar çok bilgi sahibi olmamıza rağmen maalesef yeryüzünde huzur yok, yeryüzünde saadet yok, yeryüzünde insan toplulukları arasında barış yok. İnsan topluluklarının, insanların bireysel olarak iç huzuru yok. Olmayan şey, beşeri anlamda bilgi eksikliği ya da bilginin varlığı değildir. Olmayan şey, insanların ilme'l-yakîn,

ayne'l-yakîn ve hakka'l-yakîn yani marifetullah dediğimiz bu çizgide Allah'ın karşısında acziyetlerini bilmekten yoksun olmalarıdır. İlimin karşısında gözlerinin kamaşması, ilim sahibi oldukça kendilerini insanların üstünde görmesidir. Hâlbuki bizim ilmimizde, bizim inancımızda bilmek, ne kadar biliyor olursanız olun Allah'ın ilminin karşısında bütün bildiklerinizin okyanusun içerisinde bir damla su mesabesinde dahi olmadığını bilmektir. Yani acziyetinizi bilmektir, yani mahviyatkarlığınızı bilmektir. Onun için bu topraklarda İslam geleneğinin asırlar boyunca güçlü bir şekilde yaşamasının en temel nedenlerinden birisi, insanların irfan geleneğine sahip çıkarak o geleneğin öğrettiği "önce kendini bil" anlayışıyla hareket etmesidir. Kendini bilmeyen, Rabbini bilmez; Rabbini bilmeyen de insanlara karşı faydalı olamaz. Hani diyoruz ya Türkçede "Kork, Allah'tan korkmayandan." Allah'ı bilmeyenin, insanlara öğreteceği, insanlara sunabileceği bir şey yoktur. Yoksa bilim tek başına, bilgi tek başına bir anlam ifade etmez. Ayne'l-yakîn ve hakka'l-yakîn seviyesinde bilgiye sahip olmak yani Allah'ın varlığının ve birliğinin içerisinde kendisini, yokluğunu bilebilmek esas marifettir."

Ankara Valisi Ercan Topaca da "Anadolu'da manevî iklimin oluşturulmasında ve adım adım yayılmasında Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri'nin çok önemli katkıları olmuştur. Adeta bu coğrafyaya sahip çıkarak, buraya manevi muhafazlık yaparak bu coğrafyanın Türk ve Müslüman şehri olmasını nakış nakış işleyen şahsiyetlerin başında gelmektedir. Bugün dahi Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri'nin maneviyatını, öğretisini, onun bize bıraktığı değerleri hepimiz hayatımızda yaşıyoruz. Hacı Bayram Camii'ne gittiğimiz zaman hepimizin içimizin titrediğini, manevi duygularının kabardığını, geçmişimizle gurur duyduğumuzu hepimiz hissediyoruz. Orada kıldığımız her namazda, orada bir araya geldiğimiz her anda onun kokusunu, onun sevgisini, onun öğretisini Anadolu'dan gelen insanlar birlikte yaşıyoruz. Bizim harcamız, bizim birlikteliğimiz onun bize öğrettikleriyle devam ediyor. Hakikaten bir insan için en güzel şey, bu dünyadan ayrılıp gittikten sonra, yüzyıllar sonra bile insanlara öğrettikleri, insanlara anlattıkları bir anlam ifade ediyor ve o toplumda bir karşılık buluyorsa o, muhakkak Allah'ın sevgili bir kuludur. Hacı Bayram-ı Velî Hazretleri de bizim için böyle bir değerdir" dedi.

Açılış programı sonunda Ankara Kalkınma Ajansı, Kalem Vakfı ve Ankara İl Milli Eğitim Müdürlüğü işbirliği ile Ankara Kalkınma Ajansı tarafından Ankara'daki ortaokul ve lise öğrencileri arasında düzenlenen Ankara'nın sembol değerlerinden biri olan Hacı Bayram-ı Velî temalı kompozisyon yarışmasında dereceye giren öğrencilere ödülleri takdim edildi. Sempozyum, öğleden sonra akademik oturumlarla devam etti.

13.30'da başlayan oturumlardan dokuzuncusu, Prof. Dr. Noufou Sawadogo başkanlığında Akşemseddin Salonu'nda icra edildi. İlk sunum Yrd. Doç. Dr. Adem Çatak ve Arş. Gör. Ahmet Vural'a ait olan "Akşemseddin'in Risâletü'd-Duâ Adlı Eserinin Tercüme ve Tahlili" başlıklı tebliğ üzerine idi. Bu eserin, aslında "Akşemseddin'in Sühreverdiyye tarîkatı icazetnamesi" olduğunun tespitinin yapıldığı belirtildi. Akşemseddin hakkında kısa bir malumat verilerek bu icazetnamenin muhtevasına dair bilgilerle verildi. İkinci

II. Uluslararası Hacı Bayram-ı Veli Sempozyumu

tebliğ ise Arş. Gör. Yakup Pekdoğru'ya aitti. Pekdoğru, "Nefsin Kusurları Aklın Düzgün Çalışmasına Tesir Eder Mi? Eşrefoğlu Rumi'nin Müzekki'n-Nüfus isimli Eseri Özelinde Cevap Arama" adlı tebliğin sunumunu yaptı. Üçüncü tebliğ Ahmet Akbulut'un "Bayramiliğin Balkanlarda İzleri" isimli bildirisiydi. Dördüncü tebliğ ise Cemal Öztürk'ün "Himmetzade Abdullah Abdi Efendi ve Divan-ı Lugaz İsimli Eseri" başlıklı bildirisiydi. Sempozyuma katılmayan Prof. Dr. Abdurrezzak Tek'in tebliğinin başlığı ise; "Bayramî Şeyhi Muhyiddin Yavsî'nin Şeyh Bedreddin'in Vâridat'ındaki Tartışmalı Konulara Getirdiği Yorumlar" idi.

Onuncu oturum, Prof. Dr. Muhammed Harb'in oturum başkanlığını yürüttüğü Eşrefoğlu Rumî Salonu'nda yapıldı. Bu oturumdaki tebliğler şunlardır: Yrd. Doç. Dr. Bahattin Demirtaş, "Ankara'daki Dini Çevrelerin ve TBMM'deki Din Adamlarının Milli Mücadele'ye Katkıları"; Aynur Celiova, "XV-XVI. Yüzyıllar Türk Tasavvufu"; Saida Dariyeva, "Ankara'nın manevi coğrafyasında Orta Asya'lı Sufiler"; Hayati Bice, "Şeyh Şerafeddin Dağıstanî ve TBMM'nin Manevî Tasdiki"; Dr. Sinan Demirtürk, "Mefkûre Mecmuası Işığında Ankara".

Oturum başkanlığını Ousmane Elhadji Zaneidou'nun yaptığı on birinci oturum Molla Zeyrek Salonu'nda gerçekleştirildi. Bu oturumda Prof. Dr. Safwet Haliloviç, "عن اهمية تزكية النفس في السلام" (İslam'da Nefis Tezkiyesinin Önemi); Prof. Dr. Cevdet Kılıç, "Fakr Düşüncesinin Felsefi ve Tasavvufi Görünümleri"; Doç. Dr. İbrahim Işıtan, "Hacı Bayram-ı Velî'nin Sûfî Karakter Yapısını Şekillendiren Davranış Kalıpları"; Doç. Dr. Kamil Sarıttaş, "Akşemseddin'in Halifesi Abdürrahim Karahisari'nin Tasavvuf Alanındaki Düşünceleri"; Yrd. Doç. Dr. Edoğan Köycü, "Hacı Bayram Veli Literatürü" başlıklı bildirimlerini sundular.

Bünyamîn Ayaşî Salonu'nda yapılan on ikinci oturumun başkanlığını Dr. Uğur Ünal yürüttü. Oturumda Prof. Dr. Erhan Yetik, "İsmail Ankaravî Hayatı ve Eserleri"; Prof. Dr. Mustafa Çakmaklıoğlu, "İsmail Rusûhî Ankaravî'nin el-Hikemü'l Munderice fi Şerhi'l-Münferice adlı Şerhi ve Tasavvufî Muhtevası"; Yrd. Doç. Dr. Sevim Yılmaz, "Abdülhakim Arvasî'nin Tasavvufa Dair Bazı Görüşleri"; Yrd. Doç. Dr. İbrahim Baz, "Ankara'nın Maneviyat Önderlerinden Abdülhakim Arvasî ve Bağlum" ve Prof. Dr. Vahit Göktaş, "Ankara'nın Manevi Coğrafyası ve Dr. Münir Derman" konulu tebliğlerini sundular. Tebliğler sunulduktan sonra yarım saatlik çay ve kahve arası verildi. 15.30'da ise diğer sunumlara geçildi.

On üçüncü oturum Akşemseddin Salonu'nda yapıldı. Oturum başkanlığını Prof. Dr. Gamal Abdelsattar Mohammed yaptı. Doç. Dr. Mustafa Erdoğan, "Hacı Bayram-ı Velî'nin Torunlarından Şair Ahmed Nuri Baba ve Melâmîlikle İlgili Görüşleri" başlıklı tebliğini sundu. Dr. Şevket Özcan, "Hacı Bayram-ı Velî Döneminde Bir Ankara Sufisi "Şeyh Ali Semerkandî": Halk İnanç ve Uygulamaları Açısından Bir Bakış" isimli bildirimini sundu. Oturumdaki diğer tebliğler ise şu şekildedir: Dr. Mohamed Helmi Abdelwahab Hussein, "التصوف في مصر إبان العثماني ... أعلام وقضايا" (Osmanlı Tarihi Boyunca Mısır'da Tasavvuf: Şahıslar ve Nazariyeler); Hamid Lahmer, "التأسيس لعلم التصوف عند المغاربيين من خلال كتب تراث الغرب"

"الإسلامي (Batı İslâm Mirası Kitapları Çerçevesinde Mağriblilere Göre Tasavvuf İlminin İnşası).

Molla Zeyrek Salonu'nda gerçekleştirilen on dördüncü oturumun başkanlığını Essam Helmy Mohamed Abdelselam Talema yaptı. Yrd. Doç. Dr. Nesim Sönmez, "Hacı Bayraqm-ı Velî'nin Şiir ve Mektuplarında Dil ve Edebiyat"; Prof. Dr. Ejder Okumuş, "Hacı Bayram-ı Velî, Şehir ve Toplumsal Değişim"; Doç. Dr. Fidan Gasımova, "Hacı Bayram-ı Velî'nin Nasihatlarında İnsan ve Toplum"; Yrd. Doç. Dr. Hüseyin Doğan, "Hacı Bayram-ı Velî'nin Allah Tasavvuru ve İnsana Bakışı" ve Emre Çalışkan, "Osmanlılarda İlk Yerel Manevî Oluşum: H Hacı Bayram-ı Velî ve Bayramiyye Ekolünün Anadolu'ya Etkisi" konu başlıklı bildirimlerini sundular.

Prof. Dr. Ahmet Nedim Serinsu'nun oturum başkanı olduğu on beşinci oturum Eşrefoğlu Rumî Salonu'nda gerçekleştirildi. Bu oturumda tebliğ sunan akademisyenler ve tebliğ konuları şu şekildedir: Prof. Dr. Mehmet Erdem, "Molla Fenarî'nin Hacı Bayram-ı Velî İle İlişkisi Üzerine Bir Etüt"; Doç. Dr. İhsan Çapçioğlu, "Anadolu İrfan Geleneğinde Bir Arada Yaşamının Temel Değerleri: Hacı Bayram-ı Veli Örneği"; Yrd. Doç. Dr. Alparslan Kartal, "Ebu'l-Hasan Harakanî İle Hacı Bayram-ı Velî Arasındaki İlişki ve Anadolu'nun İslamlaşmalarına Katkıları"; Aytac Abbasova, "Ahmet Yesevi ve Hacı Bayram-ı Velî'yi Birleştiren Ortak Felsefe"; Yrd. Doç. Dr. Mahmut Dünder, "Hacı Bayram-ı Velî'nin Tasavvufî Eğitim Anlayışı".

Tebliğlerin sunulduğu on altıncı ve son oturum ise Bünyamin Ayaşî Salonu'nda yapıldı. Bu oturuma başkanlık yapan isim Prof. Dr. Sevgi Kurtulmuş idi. Prof. Dr. Fatma Öztürk, "Günümüz Dünyasında Hacı Bayram-ı Velî'yi Anlamak ve Ahilik Felsefesi"; Doç. Dr. Mustafa Özkan, "Bayramiyye Tarikatı'nda Çalışma, Kazanma Ve Tüketim Ahlakı"; Prof. Dr. Nasib Göyüşov, "Bayramiyye ve Diğer Tasavvufî Mekteplerin Ortak Manevî Boyutları"; Prof. Dr. Bayram Dalkılıç, "Hacı Bayram Velî'nin 'Kendini Bilme'nin Sı(nı)rlarına İlişkin Ögütler" ve Yrd. Doç. Dr. Güldane Gündüzöz, "Fütüvvetnâmelerde Örnek İnsan Modeli" adlı tebliğlerini sundular.

II. Uluslararası Hacı Bayram-ı Velî Sempozyumu'nun teşekkür ve kapanış oturumu Akşemseddin Salonu'nda gerçekleştirildi. Kapanış oturumunun başkanlığını Prof. Dr. Ramazan Muslu icra etti. Kapanış oturumunda Prof. Dr. Sevgi Kurtulmuş, Prof. Dr. Ahmet Nedim Serinsu ve Bosnalı Prof. Dr. Safwet Haliloviç söz aldı. Sempozyumun önemine işaret edilerek sempozyumdaki bildirimlerin genel bir değerlendirilmesi yapıldı. Sempozyumun düzenlenmesine katkı sağlayan kuruluşlara, sempozyum düzenleme kuruluna, sekreteryaya, sempozyuma katılan akademisyenlere, izleyicilere, kısaca organizasyonun gerçekleşmesinde emeği geçen herkese teşekkür edildi.

İkincisi düzenlenen Hacı Bayram-ı Velî Sempozyumu ilkinin nazaran konu başlıkları açısından daha zengindi. Hacı Bayram-ı Velî'nin yaşadığı dönem, hayatı, tasavvufî görüşleri, tarikatı ve tesirleri, vefatı sonrası tesir halkası, dil ve edebiyat yönünün yanında Ankara'nın manevî coğrafyası ve bu coğrafyada yaşamış sûfler de bu sempozyumda ele alındı. Sempozyuma yurt

II. Uluslararası Hacı Bayram-ı Veli Sempozyumu

dışından da çok sayıda akademisyenin iştirak ederek katkı sunması önemliydi. Bilimsel bir şölen havasında geçen organizasyona akademisyen ve araştırmacıların yanında halkın ilgisi de yoğun oldu.

Birinci sempozyumda olduğu gibi II. Uluslararası Hacı Bayram-ı Velî Sempozyumu'nda da tebliğlerinin kısa bir zaman diliminde kitaplaştırılarak ilim dünyasına kazandırılacak olması sevindiricidir. Bu vesileyle Hacı Bayram-ı Velî ve Ankara'nın manevî iklimi hakkında araştırma yapacak olanlar için bir başvuru kaynağı daha kazandırılacaktır. Hacı Bayram-ı Velî Sempozyumu'nun üçüncüsünün düzenlenmesi hususunda fikir beyan edilmesi de bir başka sevindirici haberdur. Sempozyumun gerçekleşmesinde emeği geçen ve katkı sunan herkese şükranlarımı sunuyorum.